

Den Haag: juridische hoofdstad van de wereld

De Verenigde Naties en hun vijftigjarig jubileum

In 1995 bestonden de Verenigde Naties vijftig jaar. De toenmalige Secretaris-Generaal lanceerde op de herdenkingsbijeenkomst in New York de slogan: “ *The Hague, Legal Capital of the World*”. Dat was Boutros-Boutros Ghali. Deze topambtenaar bedoelde daarmee dat Den Haag de zetelplaats moest worden voor allerlei internationale hoven en tribunalen, die rechtsmacht zouden hebben over misdrijven gericht tegen de internationale gemeenschap van staten.

Oorlogsmisdrijven, vergrijpen tegen het humanitaire recht zoals mensenhandel, slavernij, verontreiniging van de volle zee, mishandeling van krijgsgevangenen, maar ook agressie-oorlog en genocide.

De twintigste eeuw had getoond, waartoe de mensheid in staat was en op welke schaalvergroting. De eeuw spoedde zich ten einde. Boutros vond dat de volkerenorganisatie die hij representeerde een bestendig internationaal forum moest kiezen, waar de daders aan deze afschuwelijke vergrijpen voortaan in het openbaar terecht moesten staan. Den Haag.

Het Nederlandse “Bid for Justice”

Den Haag was er blij mee. De Nederlandse regering ook. Nederland zou weer als juridisch gidsland op de kaart staan. De burgemeester van Den Haag, Wim Deetman, jubelde op een van de vervolgconferenties: “ This calls for a celebration! ”. En een drukkbeklante receptie volgde. In Rome was dat, in juni 1998, toen het Permanente Internationale Strafhof werd opgericht, dat thans in een uiterst modern glazen gebouw huist, schitterend onder de wielende wolkenpartijen in de duinen aan de Van Alkemadelaan. De Scheveningse gevangenis is vlak bij. Daar zaten al diverse verdachten

hun strafzittingen af te wachten. En sommigen zitten er nog. Want de internationale strafrechtspleging is ingewikkeld, langdurig en stroperig, vooral door de vele vormvoorschriften. Den Haag huisvest nu veel internationale gerechten. In zoverre heeft Boutros zijn zin gekregen. Het zijn er nu meer dan achttien. Waaronder enige scheidsgerichten. Sommige gerechten zijn orgaan van de Verenigde Naties. Maar lang niet alle. Dat heeft met de politieke omstandigheden van hun oprichtingsmoment te maken. Het Libanon-tribunaal, het Sierra Leone-tribunaal, het R'wanda-tribunaal en het Joegoslavië-tribunaal, ze hebben in de residentie hun bureaus, hun organen, hun zittingszalen en hun cellencomplexen.

De internationale Haagse jurisdicties

Ze heten opgericht te zijn in het belang van de internationale rechtvaardigheid. Ze moeten afschrikkend werken jegens machtsbeluste regeringsleiders, ministers, generaals of opperbevelhebbers, krijgsheren en groot-industriëlen. Dat staat ook meestal uitgedrukt in de resoluties waarbij ze zijn opgericht. Als deze personen maar weten, dat ze strafrechtelijk verantwoordelijk kunnen zijn voor de wijze waarop zij hun macht aanwendden, dan zullen zij afgeschrikt worden om hun bediening te misbruiken, dat lezen we dan. De stellers van deze zinsneden wijzen dan naar de tribunalen van Neurenberg en Tokio, die de massamoordenaars berechtten die schuldig stonden aan de gruwelen die begaan werden in de Tweede Wereldoorlog.

Maar hebben die dan zo goed gewerkt? En waren die niet alleen gericht tegen Duitsers en Japanners? En als het Permanente Strafhof inderdaad alle militaire agressie, waarbij het humanitaire recht werd geschonden, zou moeten berechten, waarom hebben Saddam Hoessein en Mouhammer Quadd'haffi daar dan niet terecht gestaan?

Ging het daar niet juist om, toen Boutros zijn uitroep deed, onder de donderende ovaties van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties?

De aanstellingen van rechters, aanklagers, griffiers en advocaten

Wat voor rechters zitten er eigenlijk in die gerechten die Den Haag huisvest? Hoe worden ze geselecteerd en benoemd? Wat is hun status in Nederland: zijn ze soms immuun voor de rechtsmacht van Nederland als gastland? Wie is verantwoordelijk voor de logistiek van de gerechten en de gevangenisruimten en welk recht is er toepasselijk? Wat zijn de strafvorderlijke bevoegdheden van de aanklagers? En hoe wordt men aanklager? Is dat een politieke benoeming? Hoe staat het met de organisatie van de advocatuur, de balie, voor deze gerechten? Wie is daar verantwoordelijk voor? Staat de rechtsmachtkring van het Permanente Strafhof vast? Of, als deze flexibel is of flexibel gemaakt kan worden, zou dan, om maar iets te noemen, het MH-17-geval eronder gebracht kunnen worden? En vooral: wie zal dat allemaal betalen? Wat kost het de Nederlandse belastingbetaler? Er zijn veel vragen, waarop het antwoord lang niet makkelijk valt te geven. En vaak baren deze antwoorden verwondering.

Op deze kwesties beoogt deze cursus van een maand aan de Haagse Volksuniversiteit in te gaan. In het komend eerste semester van 2022. Deze cursus of lezingencycli vinden plaats in de culturele ruimte van de Gemeentelijke Centrale Bibliotheek Den Haag aan het Spui. Nadere inlichtingen bij het secretariaat van de Haagse afdeling van de volksuniversiteiten in Nederland. Zie:

www.volksuniversiteitdenhaag.nl De docentgegevens vindt u verder op deze site – www.gerardstrijards.nl – onder de kop CV (Curriculum

vitae) – met betrekking tot de kwalificaties van Prof Mr Dr
G.A.M.Strijards.

Verdere docentgegevens zijn bij www.volksuniversiteitdenhaag.nl
voorhanden.